

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 19CoPs/2/2025
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7122209955
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 07. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Monika Tobiašová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2025:7122209955.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Moniky Tobiašovej a členiek senátu JUDr. Antónie Kandravej a JUDr. Elišky Har Tzvi v právnej veci navrhovateľky P. L., Q. L., H. XX.XX.XXXX, C. E. XXX, XXX XX E., právne zastúpenej JUDr. Martinom Fabiánom, advokátom so sídlom Štúrova 20, Košice, na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony u X. L., Q. Z.X., H. XX.XX.XXXX, R. C. S. XX, E., v konaní zastúpenej JUDr. Jolanou Fuchsovou, advokátkou so sídlom Štúrova 20, Košice, za účasti procesného opatrovníka A. N. C., pracovníka Z. K. E., o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Mestského súdu Košice č.k. 20Ps/5/2022-492 zo dňa 09.10.2024 takto

rozhodol:

Mení rozsudok vo výrokoch I., II. tak, že:

I. Konanie zastavuje.

II. Osobe, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, priznáva nárok na náhradu trov konania voči navrhovateľke v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

I. Predmet konania

1. Navrhovateľka sa podaným návrhom zo dňa 26.09.2022 domáhala obmedzenia spôsobilosti na právne úkony u svojej matky X. L.. Uviedla, že jej matka je dlhoročný kardiologický a onkologický pacient, pretrvávajú u nej psychické stavy, asi 2x za rok, väčšinou okolo výročí smrti a narodenia jej manžela, teda otca navrhovateľky. Od roku 2000 sa tieto zhoršené psychické stavy objavovali každé 3 mesiace. Časom jej matka začala tvrdiť, že navrhovateľka jej berie veci z bytu, vymieňa jej oblečenie a drobné zariadenie bytu, ako tácky, vidličky a pod. Veľmi podrobne a rozsiahlo popísala správanie sa svojej matky od roku 2006 ohľadom jej zdravotného stavu, psychických problémov, úrazov a vzostup agresívneho správania matky. Poukázala, že od konca roka 2018 k matke začala chodiť opatrovateľka z opatrovateľskej služby zriadenou Z. Č. E. - K.. Zdôraznila, že za 2,5 roka sa u matky vystriedalo asi 10 opatrovateľiek, nakoľko matka ich obviňovala, že jej kradnú osobné veci, peniaze, nakupujú na jej účet, kšeftujú s kľúčmi od jej bytu a nič nerobia. Návštevu psychiatra jej matka stále odmietala. Naopak, obviňovala ju z toho, že jej kradne peniaze z jej bankového účtu. Nakoniec Z. Č. E. - K. vypovedala zmluvu k aprílu 2021 z dôvodu hrubého porušenia zmluvných povinností, neprimeraných požiadaviek na opatrovateľky a spôsobovanie psychickej ujmy opatrovateľkám. Dala do pozornosti, že súkromná opatrovateľská služba K. ukončila spoluprácu z dôvodu neustále opakujúcich sa verbálnych útokov matky na opatrovateľky. V roku 2022 si jej matka zlomila kľčok stehennej kosti a v prepúšťacej správe zo dňa 09.09.2022 bolo psychiatrom konštatované, že jej matka má poruchy vnímania v zmysle komplexu zrakových halucinácií, koná pod vplyvom poruchy vnímania; psychiatrická diagnóza bola predmetným vyšetrením stanovená na F 06.9, teda poruchy zapríčinené poškodením a disfunkciou mozgu a somatickou poruchou, bližšie neurčená.

Navrhovateľka je toho názoru, že jej matka trpí dlhodobou duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná, ale je trvalého charakteru. Žiadala, aby súd za procesného opatrovníka jej matky v predmetnom súdnom konaní ustanovil blízku osobu, P. L. L., ktorý je jej vnukom a zabezpečuje každodennú starostlivosť o jej matku. Priložila aj súhlas P. L. L..

2. Navrhovateľka ďalej uviedla, že jej matka je v súčasnosti výlučným vlastníkom nehnuteľnosti, a to 3-izbového bytu č. XX, ktorý sa nachádza na X. poschodí vo vchode č. XX v bytovom dome, súp. číslo XXXX na S. ulici č. XX, XX, XX v kat. území F.. Zdôraznila, že tieto nehnuteľnosti sa jej matka rozhodla celkom bezdôvodne previesť na tretiu osobu, a to podľa jej vedomostí, na jej sestru, na základe darovacej zmluvy. Konanie o vklade tejto zmluvy v súčasnosti prebieha na Okresnom úrade E., o čom predložila dôkaz - darovaciu zmluvu, zmluvu o zriadení vecného bremena zo dňa 10.08.2022, ktorá bola uzatvorená medzi navrhovateľkou a jej dcérou X. G. L., H.. XX.XX.XXXX, bytom H., Č. Q.. Poukázala, že ona sa o matku starala viac ako 30 rokov, vždy sa k nej správala v súlade s dobrými mravmi. Jej sestra sa o matku nikdy nestarala. Sestra jej povedala, že s takýmto prepisom nebude súhlasiť, lebo to nie je fér voči jej osobe, a tiež, že sa nechce nechať matkou komandovať.

3. Navrhovateľka je toho názoru, že jej matka v dôsledku dlhobodej a pretrvávajúcej duševnej poruchy nie je schopná rozumne posúdiť následky svojho konania - predovšetkým prevodu predmetnej nehnuteľnosti, v ktorej v súčasnosti matka býva, na tretiu osobu, pričom tento právny úkon nie je v záujme jej matky, preto s poukazom na § 38 OZ sa jedná o absolútne neplatný právny úkon.

4. Navrhla, aby súd po vykonaní dokazovania vyhlásil tento rozsudok:

„I. Súd spôsobilosť na právne úkony X. L. Q.. Z., H..XX.XX.XXXX bytom S. XX, XXX XX E. - K. Z. obmedzuje tak, že táto nie je spôsobilá samostatne predať, darovať, zameniť, založiť, zaťažiť vecným bremenom, predkupným právom, prenajať, vypožičať, uzavrieť zmluvu o budúcej kúpnej zmluve, vložiť ako vklad do podnikania, ručiť, dať súhlas s dobrovoľnou dražbou, vyhotoviť notársku zápisnicu - exekučný titul alebo akýmkoľvek iným spôsobom nakladať s nehnuteľnosťami.

II. Súd X. L. Q. Z. H.Q.. XX.XX.XXXX, C. S. XX, XXX XX E. - K. Z. ustanovil za opatrovníka P. L. Q.. L. H.. XX.XX.XXXX C. E. XXX, XXXXX E., občan SR, ktorá je oprávnená a povinná ju zastupovať a spravovať jej nehnuteľný majetok s tým, že nad rámec bežných podliehajú jej úkony schváleniu súdom.

III. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania“.

5. Navrhovateľka podala aj návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým žiadala, aby súd zakázal X. L. samostatne predať, darovať, zmeniť, založiť, zaťažiť vecným bremenom predkupným právom prenajať, vypožičať, uzavrieť zmluvu o budúcej kúpnej zmluve, vložiť ako vklad do podnikania, ručiť, dať súhlas s dobrovoľnou dražbou. O tomto neodkladnom opatrení bolo rozhodnuté uznesením zo dňa 06.10.2022 pod č.k. 17C/17/2022-32.

6. K podanému návrhu navrhovateľky sa vyjadrila osoba, o ktorej spôsobilosti sa koná (posudzovaná), a ktorá je matkou navrhovateľky. Žiadala, aby súd návrh v celom rozsahu zamietol. Prostredníctvom svojej právnej zástupkyne podrobne popísala nadobudnutie bytu, v ktorom bývala ona, navrhovateľka, aj jej druhá dcéra X.. Zdôraznila, že v roku 2022 mala XX rokov, ale navrhovateľka, ani jej deti ju nekontaktovali, neblahoželali jej k jubileu. Navrhovateľka jej neposkytuje žiadnu starostlivosť, preto ju chcela vydediť. Navštívila notársky úrad Z.. K. v úmysle spísať vydedovacia listinu. Zároveň jej notárka objasnila druhú možnosť, a to previesť byt na tretiu osobu za života, s ktorou jej pomohla jej právna zástupkyňa. Následne bola vypracovaná darovacia zmluva, ktorej súčasťou bola aj zmluva o zriadení vecného bremena doživotného bývania bytu v jej prospech, tú zmluvu podpísala dňa 10.08.2022, jej podpis bol notársky overený. Rozhodnutie darovať byt dcére X. považuje za správne, morálne aj preto, že navrhovateľka už identický byt od nej a jej nebohého manžela dostala a celkovo jej za života prispeli rodičia viac ako druhej dcére X.. Zároveň sa rozhodla pred podpisom zmluvy absolvovať psychiatrické vyšetrenie u Z.. B. Z. dňa 08.08.2022. Súdu predložila súkromný znalecký posudok č. XX/XXXX vypracovaný znalkyňou Z.. P. Z. E., Z., znalkyňou z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria. Znalkyňa v posudku uviedla, že pri znaleckom vyšetrení dňa 08.12.2022 u pani L. nezistila prejavy žiadnej duševnej poruchy, ani choroby, a tak konštatuje, že menovaná aj dňa 25.10.2022 bola schopná posúdiť zmysel, účel a následky svojho konania pri uzatvorení a podpise dodatku č. X k darovacej zmluve a zmluve o zriadení vecného bremena. Znalkyňa neodporúčala, aby bola obmedzená v spôsobilosti na právne úkony v akomkoľvek rozsahu.

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

7. Mestský súd Košice ako súd prvej inštancie (ďalej aj ako „súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom rozhodol tak, že cit.:

„I. Žalobu zamieťa.

II. Súd priznáva odporkyni náhradu trov konania v rozsahu 100%.

III. Súd vracia navrhovateľke preplatok na zloženom preddavku na znalecké dokazovanie vo výške 141,12 Eur.“

8. Súd svoje rozhodnutie právne odôvodnil poukazom na § 231, § 233 ods. 1, § 236, § 239, § 251 ods. 2 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporného poriadku (ďalej len „CMP“).

9. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že posudzovaná pred samotným podpisom darovacej zmluvy ohľadom bytu, dala sa psychiatricky vyšetriť u Z. Z. dňa 08.08.2022, ktorá uviedla, že u pani X. L. nezistila prejavy žiadnej duševnej poruchy, ani choroby, čo samotný fakt naznačuje, že posudzovaná sa dala preventívne vyšetriť u psychiatra, aby niekto neskôr nespochybnil jej právny úkon podpisu darovacej zmluvy, čo svedčí o logickom myslení a absencii akejkoľvek duševnej poruchy, resp. choroby.

10. Súdu prvej inštancie posudzovaná predložila súkromný znalecký posudok č. XX/XXXX vypracovaný znalkyňou Z. P. Z.X. E., Z.C.B., znalkyňou z odboru Zdravotníctvo a farmácia, odvetvie: psychiatria, L. S. F. M. T. E., K.H.Á. X, E.. Znalkyňa na základe lekárskeho správ a samotného psychiatrického vyšetrenia posudzovanej uviedla, že v čase znaleckého vyšetrenia dňa 08.12.2022 u X. L. nezistila prejavy žiadnej duševnej poruchy, ani choroby prechodného alebo trvalého charakteru; vyšetovaná je schopná posudzovať a ovládať svoje konanie a je za svoje konanie úplne zodpovedná; bola schopná posúdiť zmysel, účel aj následky svojho konania pri uzatvorení a podpise darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena. Taktiež po úraze na Klinike úrazovej chirurgie pri prijíme u posudzovanej neboli zaznamenané prejavy duševnej poruchy, či choroby. Je pravdou, že po celkovej anestéze, následne aj pri deplivácii nemocničným prostredím a pri respiračnej insuficiencii sa u nej rozvinul stav zmätenosti s poruchami vnímania v zmysle zrakových halucinácií, s poruchami správania a podobne. Následne bola nasadená liečba Tiapridalom, a už pri psychiatrickom konzíliu dňa 28.08.2022 zmätenosť, ani halucinácia prítomné neboli, pacientka bola bdelá a neprejavovali sa žiadne psychiatrické poruchy. Počas v poradí tretej rešaziacej hospitalizácie na oddelení dlhodobých chorých od 09.09.2022 do 30.09.2022 v prepúšťacej správe nie sú konštatované žiadne prejavy duševnej poruchy, ani choroby. Posudzovaná už nemala ani ordinovanú liečbu psychofarmakom Tiapridal, ale na zlepšenie mozgového metabolizmu jej bol podávaný podporný preparát Tebokan, taktiež v doporučení nie je už posudzovanej indikovaná antipsychotická liečba a nemá ani doporučený dispenzár psychiatrom. Znalkyňa neodporúčala, aby posudzovaná bola obmedzená spôsobilosti na právne úkony v akomkoľvek rozsahu.

11. Následne súd nariadil znalecké dokazovanie súdnou znalkyňou Z. M. L. - Š.. Zo znaleckého posudku tejto znalkyne č. XX/XXXX zo dňa 31.10.2023 vyplýva, že posudzovaná bola síce motoricky menej pohyblivá, menej obratná, avšak úroveň jej psychických funkcií bola na dobrej úrovni. Znalkyňa uviedla, že posudzovaná je plne spôsobilá vykonávať všetky bežné úkony súvisiace s posudzovaním situácie a rozhodovaním sa v nich a je schopná sama si obstarávať všetky bežné finančné, písomné a iné záležitosti. Je schopná chápať zmysel súdneho pojednávania a je možné jej doručovať rozhodnutia. Vyšetovaná je schopná posudzovať a ovládať svoje konanie, je schopná byť za svoje konanie úplne zodpovedná a neboli ani anamnesticky, ani pri vyšetrení zaznamenané poruchy správania, ktoré by mohli byť spôsobené psychiatrickým ochorením. Znalkyňa uviedla, že posudzovaná nemá predispozíciu na nejakú duševnú poruchu alebo duševnú chorobu, ktoré by mohli ovplyvniť jej konanie pri právnom úkone, napr. pri podpise darovacej zmluvy. Posudzovaná si dôkladne premyslela, čo hodlá podpísať a predpokladá, že sa náležitým spôsobom informovala o tom, čomu sa svojím podpisom darovacej zmluvy zaväzuje; dňa 10.08.2022 a dňa 25.10.2022 bola schopná porozumieť následkom svojho konania, ktoré vyplývajú z darovacej zmluvy. V tom čase netrpela žiadnym psychiatrickým ochorením, ani psychiatrickou poruchou, ani chorobou pri podpísaní darovacej zmluvy.

12. Súd sa oboznámil aj s dvoma odbornými vyjadreniami vypracovanými M.. Z.. M., S., znalcom z odboru psychiatrie, ktorý vytkol obom znaleckým posudkom nekompletnosť spracovania týchto znaleckých posudkov. Súd považoval tieto odborné vyjadrenia za irelevantné v tomto konaní. Uviedol, že M.. Z.. M., S. je rodinným známym navrhovateľky a posudzovanú žiadnym spôsobom ani nevyšetroval. Návrh na vykonanie kontrolného znaleckého dokazovania súd zamietol z dôvodu, že posudzovaná je vo veku XX rokov, má problémy s mobilitou a už 3x sa podrobila psychiatrickým vyšetreniam vrátane znaleckých vyšetrení, čo súd považuje za dostatočné. Návrhy na vykonanie dôkazov zo strany navrhovateľky týkajúce sa vypočutia opatrovateliek, resp. dožiadanim poskytovateľov opatrovateľských služieb, súd zamietol z dôvodov, že i sám právny zástupca navrhovateľky uvádzal problémy medzi posudzovanou a opatrovateľkami, ktoré vznikali kvôli nespokojnosti posudzovanej, lebo im stále vyčítala nedôslednosť, správanie, obliekanie, nesúhlasom s viacerými osobami a osobnými vlastnosťami.

13. Posudzovaná sa na pojednávaní pred súdom prvej inštancie správala distingvovane, na otázky odpovedala presne a súvisle. Samotná skutočnosť, že posudzovaná má dosť energickú a panovačnú povahu a chovanie posudzovanej k opatrovateľkám nemôže byť dôvodom na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, čo potvrdili aj oba znalecké posudky.

14. Navrhovateľka na základe výzvy súdu zložila preddavok na spracovanie znaleckého posudku vo výške 500 eur. Vzhľadom na to, že súdna znalkyňa si vyúčtovala znalečné vo výške 358,88 eur, súd rozhodol o vrátení preplatku na zaplatenou znalečnom vo výške 141,12 eur.

15. O trovách konania súd rozhodol podľa § 251 ods. 2 CMP.

III. Obsah odvolania navrhovateľky a vyjadrení účastníkov konania

16. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podala odvolanie navrhovateľka, a to voči všetkým výrokom. Namietala, že súd na základe vykonaného dokazovania dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam. Súd prvej inštancie za základ pre svoje rozhodnutie považoval dva znalecké posudky, ako aj lekárske správy z hospitalizácie posudzovanej. Nesprávnosť skutkových zistení súdu podľa jej názoru vyplýva z obsahových a metodických nedostatkov dvoch vypracovaných znaleckých posudkov, z toho následne vyplývajúcich nesprávnych záverov znaleckých posudkov. Znalkyne, ktoré vypracovávali znalecké posudky, nebrali do úvahy objektívne informácie o posudzovanej z viacerých rôznych zdrojov, a to z jej bezprostredného okolia, od jej najbližších príbuzných, od opatrovateliek, ktoré sa o ňu starali a zabezpečovali poskytovanie sociálnej služby. Ich vyjadrenia mali byť okrem iných podkladov vrátane komplexnej zdravotnej dokumentácie posudzovanej podkladom pre vypracovanie znaleckého posudku. Neboli zohľadnené tieto skutočnosti - komplexná zdravotná dokumentácia, rodinná anamnéza, závažné odborné metodické postupy pri vyšetrení a diagnostike duševných chorôb a porúch - nevyhnutné pri vypracovaní znaleckého posudku, ktorým sa posudzuje spôsobilosť alebo nespôsobilosť fyzickej osoby na právne úkony. Poukázala na výpoveď zo dňa 28.04.2021 Zmluvy č. X/XXXX o poskytovaní sociálnej služby, ktorou Z. Č. E. - K. posudzovanej vypovedala predmetnú zmluvu z dôvodu jej hrubého porušenia zmluvných povinností, a to okrem iného aj z dôvodu spôsobovania psychickej ujmy opatrovateľkám. Znalkyňa Z.. P. Z. E., Z. pri vypracovaní znaleckého posudku nemala k dispozícii komplexnú zdravotnú dokumentáciu, rodinnú anamnézu posudzovanej, ani vyjadrenie najbližších príbuzných a opatrovateliek, ktoré sa o ňu starali, pričom táto znalkyňa uviedla, že predmetné podklady sú podstatné pre objektívne vypracovanie znaleckého posudku o zdravotno-psychickom stave posudzovanej.

Poukázala na písomné stanovisko spoločnosti K. H..X., Š. XX, E., ktoré obsahuje konkrétne okolnosti, ktoré boli dôvodom ukončenia zmluvy o poskytovaní sociálnej služby uzatvorenej s posudzovanou s poukazom na dlhodobé prejavy správania sa posudzovanej.

Navrhovateľka dala do pozornosti odborné vyjadrenie znaleckej organizácie U. vypracovanom M. .Z.. P. M., S., ktorý uviedol, že posudok Z.. P. Z. E., Z. bol spracovaný na základe obmedzeného množstva informácií o posudzovanej osobe, že nevyšetrila stav kognitívnych funkcií, že sa nezaoberala detailne motiváciou posudzovanej osoby k vykonaniu napadnutého právneho úkonu. Totožnými vadami podľa tejto znaleckej organizácie trpí aj ďalší znalecký posudok vypracovaný znalkyňou Z.. M. L. č. XX/XXXX zo dňa 31.10.2023, a to najmä tým, že nie je dostatočne odborne vyargumentovaný záver o stave kognitívnych funkcií vyšetrovanej osoby; že nie sú zohľadnené informácie o vyšetrovanej osobe z viacerých rôznych zdrojov z okolia vyšetrovanej osoby, že nie je posúdený aj telesný stav vyšetrovanej osoby, a nie je odborne vyargumentovaný vplyv telesného stavu (telesných ochorení) na

jej duševný stav. Znalecká organizácia uviedla, že znalkyňa Z.. M. L. neopiera svoje závery o výsledky čiastkových vyšetrení, ktoré sú potrebné na komplexné posúdenie stavu, najmä objektívne vyšetrenie kognitívnych funkcií dotazníkmi a škálami, neurologické vyšetrenie, očné vyšetrenie, internistické atď. Po formálnej stránke v tomto znaleckom posudku absentujú prílohy, ktoré by potvrdzovali správnosť znalkyňou prijatých a prezentovaných záverov. Závery znalkyne Z.. M. L. sú založené a prijímané takmer výlučne na základe tvrdení posudzovanej a jej krátkeho ambulantného vyšetrenia dňa 04.08.2023 bez skúmania bez vyjadrení tretích osôb - rodinných príslušníkov navrhovateľky, jej syna, jej dcéry, jej sestry a predovšetkým opatrovateliek. Namietala postup súdu prvej inštancie, ktorý sa s odbornými vyjadreniami znalca M.. Z.. M., S.. k znaleckým posudkom nezaoberal, odmietol na ne prihliadnuť s odôvodnením, že tento znalec je rodinným známym navrhovateľky, ako aj z dôvodu, že tento znalec posudzovanú žiadnym spôsobom nevyšetroval.

Zdôraznila, že znalecké posudky musia spĺňať konkrétne požiadavky stanovené legislatívou platnou v Európskej únii, ako aj v národnom právnom rámci Slovenskej republiky. Tieto požiadavky vychádzajú zo všeobecných zásad európskeho práva, vnútroštátnych predpisov a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Znalecký posudok musí byť úplný, objektívny, obsahovať podrobné hodnotenie zdravotného a psychického stavu posudzovanej osoby. V prípade nedostatkov (napr. nezhromaždenie zdravotnej dokumentácie alebo absencia testovania kognitívnych schopností, ako tomu bolo v tomto prípade) môže byť posudok spochybnený v súlade s národnými a európskymi právnymi normami. Navrhovateľka považuje oba znalecké posudky, ktoré súd prvej inštancie považoval za základ pri svojom rozhodovaní, za nedostatočný a neobjektívny podklad pre rozhodnutie súdu v tomto konaní. Súd prvej inštancie nemal pri svojom rozhodovaní vôbec prihliadať na v tomto konaní posudzovanou predložený súkromný znalecký posudok Z.. P. Z.Í. E., Z., ako ani na lekárske vyšetrenie Z.. Z., a z nich plynúce závery. Taktiež navrhovateľka namietala zaujatosť ďalšej znalkyne Z.. M. L., o ktorých znalkyňa nepochybne vedela a mala sa dať z konania vylúčiť.

Podľa názoru navrhovateľky súd prvej inštancie mal nariadiť kontrolné znalecké dokazovanie na vyšetrenie duševného stavu posudzovanej, a to iným znalcom z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvie psychiatria, v prípade nariadiť znalecké dokazovanie znaleckým ústavom, ale mimo Košický a Prešovský kraj. Tým, že súd odmietol jej návrh na nariadenie kontrolného znaleckého dokazovania, došlo k zásahu do jej práv na spravodlivý súdny proces, nakoľko navrhovateľka nemá možnosť v tomto súdnom konaní predložiť súkromný znalecký posudok, predmetom ktorého by bolo objektívne vyšetrenie duševného stavu posudzovanej, prípadné zistenie jej duševných porúch alebo ochorení.

Navrhovateľka poukázala na princíp rovnosti účastníkov konania, na judikatúru Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR, že pri rozhodovaní o pozbavení spôsobilosti na právne úkony, alebo o obmedzení spôsobilosti na právne úkony je nevyhnutnosť nezávislého a komplexného znaleckého posúdenia, vrátane zistenia kognitívnych schopností, rodinnej anamnézy a výpovedí osôb z jej bezprostredného okolia.

V závere odvolania navrhovateľka poukázala na zhoršenie psychického stavu posudzovanej v priebehu mesiaca máj a jún 2024, o čom súdu prvej inštancie priložila stanovisko OO PZ E. - K. Z. ohľadom opakovaných zásahov polície v byte posudzovanej, aj v júni 2024. Navrhovateľkina dcéra bola opakovane svedkom chorobného správania sa posudzovanej a jej bludných prejavov.

Navrhovateľka na základe vyššie uvedených skutočností žiadala, aby odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vrátil vec na ďalšie konanie a doplnenie dokazovania a priznal navrhovateľke nárok na náhradu trov súdneho konania.

17. K odvolaniu navrhovateľky zaslala vyjadrenie posudzovaná osoba prostredníctvom svojej právnej zástupkyne. Konštatovala, že odvolanie navrhovateľky obsahuje námietky týkajúce sa nenariadenia kontrolného znaleckého dokazovania a údajných nedostatkov v konaní vypracovaných znaleckých posudkov. Zdôraznila, že absolvovala už 3 psychiatrické vyšetrenia, každé s rovnakým výsledkom, že má zachované schopnosti a je spôsobilá na právne úkony. Prvé vyšetrenie absolvovala pred podpisom darovacej zmluvy dňa 08.08.2022 u Z.. B. Z.. Poukázala na výsledky vyšetrenia so záverom, že je plne spôsobilá k právnym úkonom. Vyšetrenie u Z.. Z. prebehlo ešte pred jej hospitalizáciou, ktorá sa začala dňa 23.08.2022, a z ktorej po operácii vzišiel psychiatrický nález o jej dočasnej duševnej poruche, ktorý navrhovateľka použila ako základ pre svoj návrh na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony u nej. Posudzovaná argumentovala, že dočasná duševná porucha bola vyvolaná šokom z ťažkého úrazu a narkózy, ktorá následne odznela, a po v poradí tretej reťaziacej hospitalizácie na oddelení dlhodobo chorých V. H. K.. Z. N. E. od 09.09.2022 do 30.09.2022 v prepúšťacej správe už nie sú u nej konštatované žiadne prejavy duševnej poruchy, ani choroby. Nemala naordinovanú ani liečbu psychofarmakom Tiapridal, len na zlepšenie mozgové metabolizmu jej bol podávaný podporný preparát

Tebokan, čo je extrakt ginka biloby. Tiež v doporčení nie je indikovaná antipsychotická liečba, a nemá ani doporučený dispenzár psychiatrom. Ďalšie vyšetrenie vykonala znalkyňa Z.. P. Z. E. dňa 08.12.2022 s rovnakým výsledkom, že u nej nezistila aktuálne prejavy žiadnej duševnej poruchy, ani choroby, a neodporúčala, aby posudzovaná bola obmedzená v spôsobilosti na právne úkony v akomkoľvek rozsahu. Nakoniec bola vyšetrená ďalšou znalkyňou Z.. M. L. dňa 04.08.2023 tiež so záverom, že je schopná posúdiť a ovládať svoje konanie a byť zaň zodpovedná.

Navrhovateľka teda v zásade tvrdí, že všetky tri psychiatricky neboli schopné odhaliť jej duševnú chorobu a všetky tri sa mýlia, a jedinou nositeľkou pravdy je navrhovateľka. Nariadiť kontrolné znalecké dokazovanie za situácie, kedy posudzovaná v priebehu 1 roka a 4 mesiacov podstúpila 3 psychiatrické vyšetrenia s rovnakým výsledkom, je podľa názoru posudzovanej absurdné, nevhodné a v konečnom dôsledku šikanózne. Taktiež za šikanózne vníma požiadavku navrhovateľky, aby súd ustanovil ďalšieho znalca so sídlom mimo Košický a Prešovský kraj. Všetky znalecké posudky spĺňajú zákonné náležitosti, boli vyhotovené nezávislými, nezaujatými znalkyňami, ktoré disponovali všetkou potrebnou zdravotnou dokumentáciou. Nie je obvyklé, aby znalci namiesto súdu vypočúvali svedkov a znalecký posudok spracovávali podľa ich výpovedí. Vyšetrenie orientácie bolo realizované. Úsudková schopnosť v rámci vyšetrenia kognitívnych funkcií bola hodnotená na základe odobrania rodinnej a osobnej anamnézy. Posudzovaná poukázala na legitímny vzťah jej vnúčať k nej, že vnuk L. zaslal priamo svoje vyjadrenie Z.. L., čo je neobvyklý postup a je zrejme, že sa snažil týmto spôsobom znalkyňu ovplyvniť pri vypracovávaní jej znaleckého posudku. Negatívny vzťah k nej jej vnúčať potvrdili aj vo výpovediach na pojednávaní pred súdom.

Navrhovateľka tvrdí, že má o jej zdravotný stav veľké obavy, avšak žiada obmedziť jej spôsobilosť len pokiaľ ide o dispozíciu s nehnuteľnosťami, napriek tomu, že opisuje potreby psychiatrickej pomoci či iných vyšetrení, avšak nedomáha sa obmedzenia jej spôsobilosti, pokiaľ ide o rozhodovanie o zdravotnej starostlivosti u nej.

Jediná nehnuteľnosť, ktorú posudzovaná vlastní, je byt na S. ulici v E., a navrhovateľke primárne záleží na jej byte. Práve prevod bytu bol tým spúšťačom, ktorý viedol k začatiu konania o jej obmedzenie spôsobilosti na právne úkony. Posudzovaná uviedla, že byt previedla na svoju dcéru X., nie na cudziu osobu; nikto ju k tomu nenútil, k tomuto rozhodnutiu dospela slobodne po dlhšej a zrelej úvahe, po absolvovaní konzultácií s odborníkmi (notár, advokát, psychiater), po zabezpečení jej doživotného bývania v tomto byte a za tým si posudzovaná stojí. Jej nehnuteľnosť je v dobrých rukách a ona v nej môže dožiť. Je pozoruhodné, že navrhovateľka sa vyjadruje k jej zdravotnému stavu a chovaniu za situácie, kedy s ňou nie je v žiadnom kontakte od februára 2021; rovnako ani vnučka Z., s výnimkou návštevy v roku 2024; vnuk L. sa s ňou nerozprával od jeho svadby od roku 2013 až do augusta 2022, kedy sa dozvedel, že ona chce svoj byt darovať druhej dcére X.. Zrazu všetci traja sa stali odborníkmi na jej chovanie, zdravotný stav bez toho, aby boli s ňou v akomkoľvek kontakte.

Navrhovateľka pred februárom 2021 ani náznakom nevyjadrila pochybnosť o jej duševnom zdraví, nevzniesla ani požiadavku na jej psychiatrické či psychologické vyšetrenie. M.. Z.. M., S.. ju nikdy nevyšetřil, jeho vyjadrenia nie sú spôsobilé spochybniť závery vypracovaných znaleckých posudkov. Je pravdou, že s opatrovateľkami nebola spokojná, mala výhrady k ich výzoru, osobnostným vlastnostiam a k ich prejavom správania. To nie je zakázané, a nezakladá to ani dôvod na jej obmedzenie spôsobilosti na právne úkony. Celý život bola náročná na seba, na druhých a s pribúdajúcim vekom sa na tom nič nezmenilo. Je pravdou, že má náročnú povahu, vyžaduje dôrazne čistotu, poriadok, slušné chovanie, čo bolo aj dôvodom nezhôd s opatrovateľkami, ktoré mali navyše tendenciu správať sa k nej ako k malému decku, čo ju vždy iritovalo. To zdôraznila, pretože je na to úplne alergická. Náročná povaha, možno až panovačná, a ani ochorenia, ktoré v návrhu vymenúva navrhovateľka (srdce, kĺby, onkológia, zrak, atď.), ešte nerobia človeka nesvojprávnym či nespôsobilým.

Súdom jej nikdy nebola doručená správa z OR PZ E. - K. Z.. Po jej oboznámení sa prostredníctvom elektronického spisu uvádza, že k týmto udalostiam sa bližšie vyjadrovať nebude, avšak vôbec nevylučuje, že išlo o snahu vyvolať u nej strach či pocit ohrozenia, práve z dôvodu vyvolania pochybností o jej zdravotnom stave. Zdôraznila, že ak by polícia mala pochybnosti o jej zdravotnom stave, bola by nepochybne privolaná záchranná služba.

V závere uviedla, že zlé vzťahy sú v jej rodine akousi tradíciou. Navrhovateľka sa približne 15 rokov nerozpráva so svojou sestrou X.. Navrhovateľka nekomunikovala so svojím synom L. približne 7 rokov, a to už v čase jeho vysokoškolského štúdia, ktoré zvládol celkom sám, bez podpory svojej matky - navrhovateľky. Navrhovateľka s ňou (s matkou) nekomunikuje od februára 2021. S oboma manželmi sa navrhovateľka rozviedla. Navrhovateľka má asi tiež komplikovanú povahu, keď sa s každým členom rodiny za posledných 16 -17 rokov rozišla tak, ako ona s opatrovateľkami.

18. K vyjadreniu posudzovanej zaslala repliku navrhovateľka. Nestotožňuje sa s tvrdením posudzovanej, že oba znalecké posudky spĺňajú všetky zákonné náležitosti. Nejedná sa o navrhovateľkou požadované náležitosti na vypracovanie znaleckého posudku o duševnom stave človeka, ale jedná sa o náležitosti a požiadavky stanovené legislatívou platnou v Európskej únii, ako aj v národnom právnom rámci SR. Opakovane zdôraznila, že znalecký posudok musí obsahovať podrobné hodnotenie zdravotného a psychického stavu posudzovanej osoby v súlade s judikatúrou NS SR a ÚS SR. Súd je povinný zabezpečiť dôkladné posúdenie zdravotného stavu, vrátane kognitívnych schopností, rodinnej anamnézy a výpovedí osôb z jej bezprostredného okolia, čo požadovala aj navrhovateľka, a to vypočítaním opatrovateliek, ktoré poskytovali sociálne služby posudzovanej a príbuzných. Navrhovateľka uviedla, že v priebehu súdneho konania poukazovala na to, že o posudzovanú, t.j. svoju matku, sa starala 30 rokov, až do roku 2021, pričom v tomto období sa u nej prejavovali psychické poruchy, čoho si bola vedomá aj samotná posudzovaná, a to bolo podľa jej názoru aj dôvodom, prečo sa posudzovaná pred samotným uzatvorením darovacej zmluvy snažila zabezpečiť potvrdenie o svojej spôsobilosti na právne úkony prostredníctvom formálneho hodinového psychiatrického vyšetrenia. Navrhovateľka zdôraznila, že prostredníctvom svojich detí sa aj naďalej o posudzovanú zaujíma a stará sa aj po februári 2021, kedy ju posudzovaná vyhodila z bytu, ona aj s deťmi sa snažili zabezpečiť jej opateru prostredníctvom opatrovateľskej služby a nákupov i obedov. Aj počas obdobia, počas ktorého prebieha toto súdne konanie, jej deti pravidelne navštevovali posudzovanú, t.j. svoju babku, na rozdiel od jej sestry X., ktorá matku nenavštívila ani raz; za posledných 10 rokov ju navštívila cca 4x. Sestra X. dokonca zakázala svojmu synovi B. prísť do E..

Navrhovateľka zdôraznila, že jej záujmom boli a sú výlučne obavy o zdravotný, psychický stav posudzovanej a starostlivosť o ňu, ako aj to, aby sa posudzovaná, t.j. jej matka, liečila, netrpela bludmi, nebála sa o svoj život a v klude, aby dožila vo svojom vlastnom byte. Ona sa nikdy za majetkami nehnila, na rozdiel od jej sestry X.. Po právoplatnom rozhodnutí v dedičskom konaní po smrti jej otca mala vlastniť garáž a auto, no nikdy ich na ňu mama neprepísala. Navyše po ich predaji rozhodla o použití získaných peňazí opäť mama. Toto nikdy navrhovateľka neriešila a netlačila na to, aby sa tento majetok prepísal na ňu. Navrhovateľka sa bála o matku, či si ona plne uvedomuje reálne dôsledky svojho konania a v dôsledku tejto skutočnosti darovaciu zmluvu aj napadla. Predmetný byt sa matka rozhodla previesť, síce s jej vecným bremenom dožitia, avšak bez zaviazania jej sestry X., aby sa o ňu doživotne postarala, pričom jej sestra X. výslovne uviedla, že sa nemieni vrátiť do E.Í. a starať sa o ich mamu a zároveň uviedla, že ich mama nechce ísť bývať do Č., a tiež bez akéhokoľvek zabezpečenia starostlivosti prostredníctvom tretej osoby o matku.

Vzhľadom na vysoký vek matky a dnešnú dobu sa navrhovateľka obáva, aby ju niekto cudzí nevyužil, neokradol alebo jej nejako neublížil. Výlučne z týchto dôvodov sa rozhodla iniciovať toto súdne konanie, aby ju ochránila, a aby matka neprišla o byt v dôsledku neuváženeho konania. Ak by bolo vyhovené návrhu navrhovateľky, vlastníkom bytu by ostala jej matka. V žiadnom prípade by sa vlastníkom nehnuteľnosti nestala navrhovateľka, a už vôbec nie jej syn. Finančné prostriedky získané prípadným budúcim predajom by mohli byť následne použité na účely slúžiace matke, napr. ako poplatok za pobyt v dome seniorov, prípadne náklady na zdravotnú starostlivosť o ňu.

Navrhovateľka poukázala na výjazdy polície do bytu jej matky v nočných hodinách. Trvá na tom, že sa nejedná o dočasné delírium, ktoré malo predstavovať dôsledok aplikovanej narkózy, ako to bolo uvedené vo vypracovaných znaleckých posudkoch. Navrhovateľka je ochotná akceptovať skutočnosť, že matka, t.j. posudzovaná, si v plnej miere uvedomuje dôsledky svojho konania v prípade, ak predmetnú skutočnosť potvrdí nezávislý súdny znalec v odbore psychiatria na základe objektívneho, a v súlade so všetkými štandardmi vypracovaného znaleckého posudku, čo sa doposiaľ nestalo.

Navrhovateľka zotrvala na svojom odvolacom petite. Žiadala, aby odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vrátil vec na ďalšie konanie a doplnenie dokazovania a priznal jej nárok na náhradu trov súdneho konania.

19. K replike navrhovateľky zaslala dupliku posudzovaná. Poukázala na rozpory v tvrdení navrhovateľky o stretávaní sa s ňou a s jej deťmi. Nie je pravdou, že sa o ňu starali, a že ju pravidelne navštevovali, resp. jej telefonovali.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

20. Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o odvolaní v zmysle ust. § 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), v spojení s ust. § 2 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“), preskúmal napadnuté

rozhodnutie podľa zásad uvedených v § 62 a nasl. CMP, pričom dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľky nie je dôvodné, avšak odvolací súd považoval za potrebné v tomto konaní postupovať v súlade s ustanovením § 247 ods. 1 CMP, preto zmenil výrok I. napadnutého rozsudku tak, že konanie zastavil .

21. Podľa § 247 odsek 1 CMP, ak nie sú splnené podmienky na obmedzenie spôsobilosti, zmenu obmedzenia spôsobilosti alebo navrátenie spôsobilosti, súd konanie zastaví.

22. Odvolací súd argumentuje, že súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale iba na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia, preto odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované zákonné právo účastníka na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie. Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, navrhovaním a hodnotením dôkazov, ani aby prebral a riadil sa ním predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj napr. IV.ÚS 252/2004, I.ÚS 50/2004, II.ÚS 3/1997, II.ÚS 251/2003).

23. Súd prvej inštancie zistil skutkový stav dostatočne, v odôvodnení svojho rozhodnutia sa vyrovnal so všetkými podstatnými vyjadreniami účastníkov v konaní, z tohto dôvodu sa odvolací súd obmedzí len na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie za účelom zdôraznenia správnosti napadnutého rozhodnutia a s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní navrhovateľky. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe „Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzujúcim rozsudkom vytvára ich organickú jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci, rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie“ (uznesenie NS SR sp. zn. 5Obdo/98/2018 zo dňa 29.01.2020). „Odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane, pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok“ (ÚS SR vo veciach II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08).

24. Inštitút obmedzenia spôsobilosti na právne úkony je zásahom do základných práv a slobôd (tiež zásahom do súkromia fyzickej osoby), ktorý musí byť primeraný sledovanému cieľu, musí byť čo najužší, t.j. len v nevyhnutnej miere.

25. K inštitútu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony treba zdôrazniť, že jeho zákonná úprava je determinovaná ústavným a medzinárodnoprávnym rozmerom, ktorý je pre rozhodovaciu činnosť všeobecných (vnútroštátnych) súdov podstatným, keďže pri interpretácii ustanovenia § 10 Občianskeho zákonníka je vždy potrebné vziať do úvahy ústavný rozmer zbavovania, alebo obmedzovania spôsobilosti na právne úkony, ktorým je predovšetkým rešpektovanie súkromia a ľudskej dôstojnosti fyzickej osoby (človeka). V medziach ústavného významu práv človeka pri ich zbavení, alebo obmedzení sa ex constitutione primárne sleduje záujem dotknutého človeka, a až následne záujem verejný či tretích osôb. Nie je prípustné, aby v týchto prípadoch došlo k preferovaniu verejného záujmu a záujmu tretích osôb na úkor záujmu dotknutej osoby (uznesenie NS SR sp.zn. 8Cdo/276/2014).

26. Úlohou odvolacieho súdu v odvolacom konaní bolo posúdiť, či súd prvej inštancie úplne a správne zistil skutočný stav veci, či vec správne právne posúdil a či jeho postup bol v súlade so zákonom.

27. Odvolací súd poukazuje, že dôvodom na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony fyzickej osoby môžu byť len dôvody vymedzené v § 10 ods. 2 Občianskeho zákonníka (OZ), teda existencia duševnej poruchy, ktorá nie je len prechodná, nadmerné požívanie alkoholických nápojov alebo omamných prostriedkov, či jedov, pre ktoré je fyzická osoba schopná robiť len niektoré právne úkony. V rozhodnutí zo dňa 21.10.1963 sp. zn. 5Cz/67/1963 uverejnenom v Zbierke stanovísk NS SR a rozhodnutí súdov SR pod publikačným číslom 6/1964 Najvyšší súd SR uviedol, že v konaní o pozbavenie a obmedzenie spôsobilosti na právne úkony musí súd skúmať duševný stav osoby, ktorej sa konanie týka, t.j. či je táto osoba skutočne postihnutá duševnou poruchou a či táto porucha dosahuje intenzitu predpokladanú zákonom pre pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony. Ďalším predpokladom pre

pozbavenie spôsobilosti na právne úkony (aj obmedzenie) je zistenie, či takto zaťažená osoba je alebo nie je z tohto dôvodu schopná obstarávať si sama svoje záležitosti. Pri riešení tejto otázky musí súd vychádzať zo skutkových zistení vyvođených z posudku znalca - lekára v súvislosti s ostatnými výsledkami dokazovania. Podľa nálezU Ústavného súdu SR sp. zn. I.ÚS 313/2012 zo dňa 28. novembra 2012 pri interpretácii a aplikácii ustanovenia § 10 OZ (pozbavovanie/obmedzovanie spôsobilosti na právne úkony) sa nemožno obmedziť iba na text zákonného predpisu, ale vždy je potrebné vziať do úvahy ústavný rozmer, ktorým je predovšetkým rešpektovanie ľudskej dôstojnosti. V medziach ústavného významu práv človeka sa pri zbavovaní/ obmedzovaní spôsobilosti na právne úkony primárne sleduje záujem samotného (dotknutého) človeka a až následne záujem verejný, či tretích osôb. Zbavenie človeka spôsobilosti na právne úkony (jeho „právna smrť“) je prostriedkom ultima ratio (t.j. možno k nemu pristúpiť až vtedy, ak sa všetky menej represívne prostriedky, či iba ich obmedzenia nedajú použiť, resp. sa stanú neúčinnými). Úplné pozbavenie spôsobilosti na právne úkony neprichádza do úvahy ani vtedy, ak postihnutá osoba čiastočne (v istých nie zanedbateľných sférach života) disponuje takouto spôsobilosťou. Túto disponibilitu je povinný skúmať súd ex offa, teda aj vtedy, ak účastník konania to nenavrhuje. Inak povedané v prípade, ak by duševná porucha celkom nevyučovala schopnosť uskutočňovať akékoľvek právne úkony, je namieste iba ich obmedzenie, a nie pozbavenie.

28. Odvolací súd konštatuje, že posudzovaná sa veľmi podrobne vyjadrila k návrhu navrhovateľky a žiadala ho v celom rozsahu zamietnuť. Z dôvodu, že navrhovateľka od februára 2021 s ňou nekomunikuje, neposkytuje žiadnu starostlivosť, chcela ju vydediť, preto navštívila notársky úrad v úmysle spísať vydedovacia listinu, avšak po objasnení všetkých možností sa s pomocou svojej právnej zástupkyne rozhodla pre dispozíciu s bytom za života. Následne bola vypracovaná darovacia zmluva, ktorej súčasťou bola aj zmluva o zriadení vecného bremena doživotného užívania bytu v jej prospech, túto zmluvu podpísala dňa 10.08. 2022 a jej podpis bol notársky overený. Nechcela, aby jej byt zdedila aj navrhovateľka. Považovala rozhodnutie darovať byt dcére X. za správne a morálne aj preto, že navrhovateľka už identický byt od nej a jej nebohého manžela už dostala a celkove jej za života prispeli omnoho výraznejšie ako dcére X.. Predpokladala, že ak sa navrhovateľka o prevode bytu dozvie, urobí všetko pre to, aby ho napokon dedila, preto sa rozhodla pred podpisom zmluvy absolvovať psychiatrické vyšetrenie dňa 08.08.2022 u Z.. B. Z.G. a následne dva dni po tomto vyšetrení pristúpila k podpisu darovacej zmluvy. Z tohto psychiatrického vyšetrenia vyplýva, že posudzovaná nikdy nepotrebovala psychiatra, svoje rozhodnutia si naplno uvedomuje, nemá problém s pamäťou, je pri plnom vedomí, orientovaná správne, generálne udala presne, poruchy spánku neguje, kontinuita reči a niť rozhovoru bez patológie, psychomotorické tempo veku primerané až nadštandardné, chôdza s oporou plne sebestačná, zachovaný nadhľad a kritičnosť.

29. V konaní posudzovaná súdu predložila súkromný znalecký posudok č. XX/.XXXX vypracovaný znalkyňou Z.. P. Z.X. E., Z., ktorú súd prvej inštancie na pojednávaní aj vypočul. Znalkyňa zotrvala na záveroch svojho znaleckého posudku, z ktorého vyplýva, že duševný stav posudzovanej nevyžaduje obmedzenie spôsobilosti na právne úkony. K odbornému vyjadreniu znaleckej psychiatrickej organizácie U.X., ktoré bolo vypracované M.. Z.. M.Z., S.. uviedla, že ho považuje za insuficientné a nedôvodné; má za to, že znalecká organizácia sa s jej znaleckým posudkom neoboznámila, motivácia konania posudzovanej nemôže byť predmetom znaleckého dokazovania, pretože to nie je lekárska otázka v znaleckom posudku; taktiež vysvetlila, do akej miery boli kognitívne funkcie posudzovanej vyšetované. Znalkyňa odpovedala aj na otázky vznesené zo strany oboch právnych zástupcov účastníkov konania, zvlášť zdôraznila, že podkladom na vypracovanie znaleckého posudku jej bola zdravotná dokumentácia, ktorú podrobne uviedla na strane 3 znaleckého posudku. Podľa názoru znalkyne je obtiažne posúdiť, čo z vyjadrení rodinných príslušníkov či opatrovateliek by bolo objektívne a čo by bolo subjektívne, preto viacej prihliada na samotnú zdravotnú dokumentáciu a svoje vyšetrenie posudzovanej. Uviedla, že je pravdou, že po hospitalizácii u posudzovanej boli prítomné nejaké psychické defekty, avšak tieto vyplývali z jej pooperačného stavu a už pri prepúšťaní z nemocnice žiadne takéto psychické problémy u vyšetrovanej neboli zistené; posudzovaná počas vyšetrenia seba hodnotila ako pedantnú osobu s vysokými nárokmi, avšak toto nie je žiadnym výsledkom psychických stavov. Zdôraznila, že počas prebiehajúceho súdneho pojednávania, ako aj počas jej znaleckého takmer dvojhodinového psychiatrického vyšetrenia, mala možnosť pozorovať, že prejav posudzovanej je úplne fulentný, koherentný, jej pamäťové funkcie aj s ohľadom na jej vek sú priam až obdivuhodné. Posudzovaná nemá problémy ani s novou pamäťou opakovane do rovnakého časového priestoru zasadiť udalosti; nepletie si tieto udalosti a dokáže ich opakovane produkovať rovnako. Taktiež jej operácie myslenia, ako aj intelektové funkcie, sú zachované, čo je vidieť v priebehu výsluchu posudzovanej, a to len potvrdzuje

jej závery o tom, že u posudzovanej nie sú prítomné žiadne prejavy, ktoré by svedčili pre úbytok kognitívnych alebo poznávacích funkcií, ktorý by oprávňoval stanovenie diagnózy v zmysle nejakej demencie alebo obdobného ochorenia, ktoré by následne mohlo viesť aj k nejakému obmedzeniu na právne úkony.

30. Súd prvej inštancie vzhľadom na návrh právneho zástupcu navrhovateľky, aj na jeho námietky k vyššie uvedenému súkromnému znaleckému posudku, a s poukazom na odborné vyjadrenie M.. Z.. M.Ó., S.. nariadil kontrolné znalecké dokazovanie ustanovenou znalkyňou Z.. M. L. - Š.. Táto znalkyňa na základe zdravotnej dokumentácie a realizácie ambulantného psychiatrického vyšetrenia uviedla, že duševný stav posudzovanej nevyžaduje obmedzenie spôsobilosti na právne úkony. Znalkyňa zároveň písomne odpovedala na otázky položené súdom: že posudzovaná je motoricky menej pohyblivá, avšak úroveň jej psychických funkcií je na dobrej úrovni; že posudzovaná netrpí žiadnou duševnou chorobou ani poruchou, je psychicky zdravá; akútny psychotický stav, ktorý sa u posudzovanej vyvinul pooperačne, bol prechodný a pomocou psychofarmakologickej liečby došlo k úplnému vyliečeniu; je plne spôsobilá vykonávať všetky bežné úkony súvisiace s posudzovaním situácie a rozhodovaním sa v nej; je schopná plnohodnotne posúdiť svoj zdravotný stav a je spôsobilá na účely udelenia súhlasu s prípadnou ambulantnou alebo ústavnou formou liečby; posudzovaná je schopná chápať zmysel súdneho pojednávania a je možné jej doručovať rozhodnutia; k poruche vedomia, vnímania reality v auguste 2022 došlo u posudzovanej najmä v dôsledku respiračnej insuficiencie, v dôsledku celkovej anestézie, straty väčšieho množstva krvi a prispením depriváciou nemocničným prostredím; posudzovaná je schopná posudzovať a ovládať svoje konanie, je schopná byť za svoje konanie úplne zodpovedná a neboli ani anamnesticky ani pri vyšetrení zaznamenané poruchy správania, ktoré by mohli byť spôsobené psychiatrickým ochorením, okrem krátkej prechodnej psychotickej epizódy počas hospitalizácie; posudzovaná nemá predispozíciu na nijakú duševnú poruchu alebo duševnú chorobu, ktorá mohla ovplyvniť jej konanie pri právnom úkone; posudzovaná bola schopná posúdiť zmysel, účel a následky svojho konania a netrpela, resp. netrpí na žiadnu duševnú poruchu alebo duševnú chorobu, ktorá by ovplyvňovala z psychiatrického hľadiska jej spôsobilosť pri právnych úkonoch týkajúcich sa darovacej zmluvy; posudzovaná bola v plnom rozsahu schopná porozumieť následkom svojho konania, ktoré vyplývali z darovacej zmluvy.

31. Na základe výzvy súdu prvej inštancie sa súdna znalkyňa Z.. M. L. -Š. podrobne vyjadrila k námietkam právneho zástupcu navrhovateľky a taktiež k odbornému vyjadreniu M.. Z.. M.D., S.. Uviedla, že pri vypracovaní svojho posudku vychádzala z lekárskeho správ, záverov vyšetrení iných psychiatrov, orientačného psychologického vyšetrenia, zo záverov znaleckého posudku Z.. Z. E. a z jej výpovede na pojednávaní. Poukázala, že delirantný stav, ktorý vznikol po ortopedickej operácii u posudzovanej, hodnotili jej ošetrojúci lekári ako krátkodobý, prechodný, ktorý vznikol aj následkom krvných strát po ťažkom úraze a upravil sa tak, že mohla byť psychiatrická medikácia ukončená; že v zdravotnej dokumentácii posudzovanej žiadne relevantné údaje o vážnych poruchách psychických funkcií v minulosti, či pred úrazom, ktoré by ovplyvňovali jej úsudok do tej miery, že by bolo potrebné uvažovať o závažných poruchách jej pamäti, kognície a intelektu nezistila; že používanie testov nie je v portfóliu psychiatra alebo psychológa. Odkazy na prítomnosť psychiatrických ochorení v rodine posudzovanej považuje za zavádzajúce a dedičnosť psychiatrických ochorení je v odborných kruhoch odborníkmi hodnotená ako nejednoznačná a nepotvrdená. Zdôraznila, že odborné vyjadrenie forenznej organizácie M.. Z.. M., S.. je neobjektívne, pretože posudzovanú osobu táto organizácia nevyšetrila. Výhrady a odborné vyjadrenie tejto organizácie voči jej znaleckému posudku a voči znaleckému posudku Z.. Z. E. sú takmer identické. Správanie sa posudzovanej voči opatrovateľkám, ktoré viedlo k vypovedaniu zmluvy opatrovateľkami, nemožno hodnotiť jednoznačne ako prejav takých organických zmien, ktoré zakladajú vážne poruchy úsudku u posudzovanej, ale možno ich vnímať ako povahové či osobnostné rysy prítomné po celý čas života posudzovanej, iba nápadnejšie v starobe.

32. Súd prvej inštancie správne vyhodnotil aj listinný dôkaz predložený navrhovateľkou - Zmluva o poskytnutí opatrovateľskej služby posudzovanej prostredníctvom organizácie „. H., E., Z. XX podpísaná dňa 30.09.2022 s účinnosťou od 01.10.2022, z ktorej vyplýva že posudzovanej boli na výkon domácej opatrovateľskej služby pridelené 4 opatrovateľky a na ich zastupovanie ďalšie 3 opatrovateľky s rozsahom poskytovania domácej opatrovateľskej služby 5 hodín v pracovných dňoch. Táto organizácia uviedla, že podpísaná zmluva je stále platná, aktuálne je však výkon opatrovania prerušený z dôvodu nespokojnosti zo strany prijímateľky (posudzovanej), ktorá svojím odmietavým prístupom, pripomienkami, nesúhlasom s viacerými osobami ich výzorom, ich osobnostnými vlastnosťami, s

prejavmi ich správania narúša podmienky spolupráce pri poskytovaní služby. Z tejto poskytnutej informácie nevyplýva, že posudzovaná osoba trpí nejakými psychickými a psychiatrickými problémami. Táto opatrovateľská služba bola prerušená len z dôvodu nespokojnosti posudzovanej s osobami opatrovateľiek.

33. Odvolací súd sa stotožnil s procesným postupom súdu prvej inštancie, ktorý zamietol návrh právneho zástupcu navrhovateľky nariadiť kontrolné znalecké dokazovanie ustanovením znalca mimo Košického a Prešovského kraja z dôvodu, že už boli vykonané 2 znalecké posudky s totožným záverom, aj s prihliadnutím na to, že posudzovaná je vo veku XX rokov, je po dvoch operáciách bedrových kĺbov a v súčasnosti sa pohybuje iba za pomoci dvoch francúzskych bariel. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil skutočný stav veci v zmysle § 35 CMP.

34. Odvolací súd rešpektuje ustálený názor, v zmysle ktorého súd, ktorý má právomoc vo veci konať, má právomoc posúdiť aj to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového (skutočného) stavu sú potrebné a akým spôsobom sa dôkaz zabezpečí a vykoná, ani v takomto prípade nemôže ísť o svojvoľný a neodôvodnený postup. Princíp rovnosti účastníkov v civilnom mimosporovom konaní všeobecný súd zabezpečuje rovnakou aplikáciou a interpretáciou dotknutých práv príslúchajúcim účastníkom tak, aby tento smeroval k spravodlivému výsledku. V širšom zmysle slova za jeho naplnenie treba považovať aj možnosť účastníkov rozvíjať svoju procesnú aktivitu a vyjadrovať sa ku všetkému, čo vyšlo v konaní najavo (princíp rovnosti zbrani). Okrem všeobecného princípu rovnosti derivatívne sa prihliada na osobitnú procesnú ochranu poskytovanú súdmi slabšiemu účastníkovi (čl. 4 základných princípov Civilného mimosporového poriadku). Za súčasť tohto základného práva tzv. slabšej strany však nemožno považovať aj povinnosť súdu vykonať dôkazy označené (alebo i navrhnuté) účastníkom konania, pretože princíp voľného hodnotenia dôkazov aj v mimosporovom konaní pred súdmi v spojení so zásadou spravodlivého rozhodnutia veci umožňuje sudcovi vykonať len tie dôkazy, ktoré podľa jeho uváženia k takémuto rozhodnutiu vedú. Do obsahu tohto základného práva nepatrí ani právo takéhoto účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia súdu ním navrhnutých dôkazov (napr. I. ÚS 75/96, I. ÚS 64/97, I. ÚS 98/97).

35. „Znalecký posudok je jedným z dôkazných prostriedkov, ktorý má rovnakú silu ako ostatné dôkazy, nie je možné ho prioritizovať, naopak je potrebné ho hodnotiť ako každý iný dôkaz jednotlivo, ako aj v súvislosti s ďalšími vykonanými dôkazmi. Znalecké dokazovanie možno nariadiť len na zistenie skutočností, na ktoré sú potrebné odborné znalosti, pričom súd v rámci hodnotenia dôkazov nie je oprávnený posudzovať znalecký posudok z hľadiska odborných záverov, pretože k tomu nemá požadované odborné znalosti. Na druhej strane, súd ani nemusí akceptovať závery znalca, ak tieto nezodpovedajú skutkovým zisteniam, resp. sú v rozpore so zásadami logiky, prípade prekračujú rámec odborného posúdenia. Dovolací súd, považujúc matkou formulovanú otázku (otázku 1/; pozn.) za skutkovú, len pre úplnosť dodáva, že súdna prax je už dlhodobo ustálená v názore, že pokiaľ ide o znalecké dokazovanie, súd skúma, či znalecký posudok vychádza zo zistených skutočností, či nie je (vnútorne) rozporný a či je presvedčivý z hľadiska pravidiel logického myslenia /porov. napr. R 4/1969/“ (uznesenie NS SR sp.zn. 9CdoR/17/2023 zo dňa 27.02.2024).

36. Odvolací súd však argumentuje, že znalecké posudky neboli jediným dôkazom pre zistenie skutočného stavu veci. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že v súčasnosti nie sú splnené podmienky pre obmedzenie spôsobilosti na právne úkony u posudzovanej aj na základe obsahu výpovede samotnej posudzovanej, a napokon aj na základe výpovede navrhovateľky, vypočutia svedkov - jej detí na pojednávaní a vyhodnotenia objektivity ich výpovedí. Súd prvej inštancie vypočul posudzovanú na pojednávaní, z jej prejavu a správania dospel k záveru, že je riadne orientovaná v priestore a čase, je schopná spravovať svoj hnutelný a nehnuteľný majetok, neexistujú dôvody, aby bola obmedzená v spôsobilosti na právne úkony. Jej osobnostné črty a spôsob správania sa k iným ľuďom, napr. k opatrovateľkám, nie sú dôvodom na jej obmedzenie spôsobilosti na právne úkony.

37. Odvolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania správne dospel k záveru, že návrh nie je dôvodný. Z výsluchu osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, ako aj z listinných dôkazov, a to najmä zo znaleckých posudkov, výsluchu a písomného vyjadrenia súdnych znalkyň, mal súd jednoznačne za preukázané, že posudzovaná netrpí žiadnym psychickým alebo iným ochorením, pre ktorý by bolo potrebné rozhodnúť o jej obmedzení spôsobilosti na právne úkony a zvlášť len v zmysle návrhu navrhovateľky, ktorá má o zdravotný stav posudzovanej osoby

veľké obavy, avšak žiada obmedziť jej spôsobilosť len pokiaľ ide o dispozíciu s nehnuteľnosťami, a nedomáha sa obmedzenia jej spôsobilosti, pokiaľ ide o rozhodovanie o zdravotnej starostlivosti u nej. Znalčky v rámci vypracovaných znaleckých posudkov, ako aj na základe vyšetrenia posudzovanej, jednoznačne potvrdili záver, že osoba, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, je spôsobilá robiť právne úkony, posúdiť ich význam a zmysel, konať pred štátnymi orgánmi a zaobštarávať si svoje potreby a záležitosti. Z výsluchu osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, súd nemal najmenšie pochybnosti o jej svojprávosti. Posudzovaná uniesla svoje dôkazné bremeno, ktorým preukázala, že zo strany navrhovateľky ide o účelovo podaný návrh práve v súvislosti s podpisom darovacej zmluvy, ktorou posudzovaná previedla vlastníctvo svojho bytu na svoju druhú dcéru X., a nie na navrhovateľku alebo jej deti.

38. Podľa § 251 odsek 2 CMP, ten, kto podá zjavne bezdôvodný návrh na začatie konania o spôsobilosti na právne úkony, je povinný nahradiť ujmu, ktorá vznikla osobe, o ktorej spôsobilosti sa konalo, jej zástupcovi alebo štátu.

39. Podľa § 52 CMP, žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

40. Podľa § 55 CMP, súd môže náhradu trov konania priznať aj vtedy, ak je to s ohľadom na okolnosti prípadu spravodlivé.

41. Podľa § 57 CMP, o povinnosti nahradiť trovy konania, ak nejde o trovy konania štátu, rozhoduje súd len na návrh.

42. Keďže súd prvej inštancie a zhodne aj odvolací súd nezistil dôvod na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony u posudzovanej osoby, odvolací súd zmenil výrok I. rozsudku súdu prvej inštancie v súlade s ustanovením § 247 ods. 1 CMP a konanie zastavil. Súd prvej inštancie výrokom II. napadnutého rozsudku priznal posudzovanej náhradu trov konania v rozsahu 100% v zmysle § 251 ods. 2 CMP, avšak opomenul v tomto výroku uviesť voči komu. Odvolací súd preto zmenil tento výrok tak, že priznal posudzovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % voči navrhovateľke. Správne postupoval súd prvej inštancie, keď na návrh navrhovateľky ustanovil znalca na vypracovanie kontrolného znaleckého posudku na zistenie zdravotného stavu osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, čo viedlo k vzniku výdavkov ohľadom vypracovania znaleckého posudku a výsluchu znalca.

43. Odvolaciemu súdu sa javí ako spravodlivé priznať osobe, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, nárok na náhradu trov konania voči navrhovateľke v plnom rozsahu. Po podaní návrhu, ktorý sa okrem iného dotýkal jej základných ľudských práv, bola nútená zvoliť si právneho zástupcu, s čím jej vznikli výdavky titulom právneho zastúpenia, ktorých náhradu si v konaní uplatnila. Súd preto dospel k záveru, že je nevyhnutné takéto situácie, kedy dôjde k podaniu bezdôvodného, možno konštatovať až šikanózneho návrhu, posúdiť ako dôvody, kedy je spravodlivé priznať takejto osobe nárok na náhradu trov konania.

44. Keďže, ako už bolo vyššie konštatované, návrh bol podaný bezdôvodne, odvolací súd priznal posudzovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % voči navrhovateľke. O výške náhrady trov celého konania (prvoinštančného aj odvolacieho) rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

45. Záverom odvolací súd ešte poznamenáva, že rozhodol bez nariadenia pojednávania dôvodiac ustanovením § 378, § 219 ods. 3 CSP a už vyššie uvedenými dôvodmi. S dôrazom na to, že nedopíňal dokazovanie, a preto prípadné ďalšie tvrdenia prednesené účastníkmi konania na pojednávaní na odvolacom súde nemohli mať vplyv na iné rozhodnutie odvolacieho súdu. Postačovalo preto preskúmanie veci na základe spisovej dokumentácie; účastníci nevzniesli žiadny presvedčivý dôkaz potvrdzujúci, že iba ústna časť pojednávania nasledujúca po výmene písomných stanovísk by mohla zaručiť spravodlivé konanie (porovnaj napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 25.04.2002, č. 64336/01, vo veci LinoCarlos VARELA ASSALINO proti Portugalsku; porovnaj tiež rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky napr. vo veci vedenej pod sp.zn. 5Cdo/218/2009, 3Cdo/51/2011, 3Cdo/186/2012, 7Cdo/56/2011).

46. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov; § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Podľa § 376 ods. 1 CMP v spojení s § 370 ods. 1 CMP, ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľný exekučný titul, ktorým bola upravená starostlivosť o maloletého, styk s maloletým alebo iná ako peňažná povinnosť vo vzťahu k maloletému, môže oprávnený podať návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, ktorým bola upravená vyživovacia povinnosť, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok).